

2.3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf geeft inzicht in de financiële positie van de gemeente Geldrop-Mierlo. Hiervoor geven we inzicht in de risico's. Vervolgens zetten we het totaal aan risico's af tegen de aanwezige weerstandscapaciteit. Voor wat betreft het beleid over weerstandsvermogen en risicobeheersing hanteren we de uitgangspunten van de 'Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen'. Als laatste worden de financiële kengetallen gepresenteerd.

Beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's

In de raadsvergadering van 26 november 2012 heeft de raad de 'Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen' vastgesteld. De beleidsconclusies hieruit zijn:

- De gemeenteraad wordt via de planning- en control documenten geïnformeerd over de 10 belangrijkste risico's, de beschikbare weerstandscapaciteit en de ratio van het weerstandsvermogen. Tussentijds zal de raad worden geïnformeerd, indien nodig via raadsvoorstellen, bij projecten (> € 200.000,-) waar relevante risico's worden gelopen;
- De 'Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen' wordt als basis gehanteerd voor de opstelling van de verplicht voorgeschreven paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de meerjarenprogrammabegroting en de jaarrekening;
- Voor de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit worden de reserve grondexploitatie, de onbenutte belastingcapaciteit en de stille reserves buiten beschouwing gelaten;
- Uitgegaan wordt van een gewenste minimale score voor de ratio weerstandsvermogen van 'voldoende' (ratio > 1);
- Als de ratio weerstandsvermogen door de toename van risico's onder de 1 uitkomt zal ofwel de beschikbare weerstandscapaciteit worden aangevuld ofwel extra inspanningen worden gedaan om de benodigde weerstandscapaciteit terug te brengen. In deze situatie zal het college voorstellen doen aan de gemeenteraad die ervoor moeten zorgen dat het weerstandsvermogen weer op het gewenste niveau komt.

Inventarisatie van de risico's

In veel gevallen kunnen we de exacte waarde van een risico niet bepalen. Om de risico's toch te kwantificeren, werken we met klassengemiddelden. Deze gemiddelden leiden tot de financiële gevolgen in de onderstaande tabel. De risicowaarde bepalen we vervolgens aan de hand van de volgende berekening:

$$\text{Risicowaarde (€)} = \text{Kans (\%)} \times \text{Gevolg (€)}$$

Het totaal aan risicowaarden vormt de benodigde weerstandscapaciteit. Omdat niet alle risico's zich tegelijk manifesteren, wordt hierbij gerekend met een zekerheidspercentage van 90%.

Risico	Kans (%)	Gevolg (€)	Risicowaarde (€)
1 Algemene uitkering gemeentefonds Schommelingen in de algemene uitkering kunnen problemen veroorzaken voor het sluitend krijgen van de begroting. De integratie uitkering sociaal domein is vanaf 2019 grotendeels geïntegreerd in het algemene deel van het gemeentefonds waarop ook de uitkeringsfactor van toepassing is.	70%	350.000	245.000
2 Inkoop Door onjuiste aanbestedingen kunnen inkoop voordelen mogelijk niet worden behaald en bestaat het risico op onrechtmatige inkoop.	70%	350.000	245.000
3 Participatiewet De omvang van het uitkeringenbestand en het mogelijk niet realiseren van de gestelde doelen, leidt tot een risico voor de gemeente.	50%	350.000	175.000

4 Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) Bij een datalek kan een boete worden opgelegd. De maximale boete is € 20.000.000,-.	50%	350.000	175.000
5 Stelpost ruimte onder BCF-plafond Met ingang van 2019 wordt in de circulaire voorafgaand aan het begrotingsjaar geen rekening meer gehouden met bevoorschotting via de algemene uitkering.	50%	285.000	142.500
6 Intergemeentelijke samenwerking - Dienst Dommelvallei Dienst Dommelvallei heeft geen eigen reserves. Het totaal van de risico's wordt daarom via de verdeelsleutel belegd bij de drie deelnemende gemeenten.	Concrete berekening		138.240
7 Vennootschapsbelasting De Belastingdienst heeft nog geen uitspraak gedaan over de uitgangspunten voor de Vpb-aangifte. Hierdoor kan de definitieve aangifte afwijken van de voorlopige aangifte.	30%	350.000	105.000
8 Belastingaangifte De gemeente is aansprakelijk voor fouten in loonbelasting opgaven, BTW aangiften, opgave BTW compensatiefonds en de WKR.	30%	350.000	105.000
9 Incidenten Iedere gemeente kan te maken krijgen met incidenten, die de status van een crisis krijgen.	10%	1.000.000	100.000
10 Afval Attero Na de gewonnen arbitragezaak over de eerste periode is over de volgende periode weer een factuur ontvangen van Attero. De gewesten hebben wederom een arbitragezaak aangespannen.	70%	125.000	87.500
<i>Subtotaal top 10</i>			<i>1.518.240</i>
Overige risico's (inclusief onvoorzien)			1.045.198
<i>Totaal</i>			<i>2.563.438</i>
Totaal (o.b.v. 90% zekerheidspercentage)			2.307.094

Wijzigingen

Ten opzichte van de jaarrekening 2017 is de totale risicowaarde afgenomen met € 798.748,-. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- *Stelpost ruimte onder BCF-plafond (nieuw)*
- *Wmo/Jeugd (vervallen)*
Er is in 2018 € 2.88 miljoen dekking beschikbaar gesteld.
- *REnescience (afgenomen)*
Indien besloten wordt om nascheiding met een andere techniek dan REnescience te realiseren, blijft 60% van de voorbereidingskosten onderdeel van de investering in de alternatieve nascheidingstechniek.

Inventarisatie van de beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit is de verzamelterm van al die bronnen waaruit niet voorziene financiële tegenvallers bekostigd kunnen worden.

Incidentele weerstandscapaciteit	Begroting 2019
Algemene reserve	5.592.119
Inkomensreserve	6.000.000
Vrij aanwendbare bestemmingsreserves	580.990
Stille reserves	-
Structurele weerstandscapaciteit	12.173.109
Post onvoorzien	77.500
Totale weerstandscapaciteit	12.250.609

Weerstandsvermogen

Er wordt uitgegaan van een gewenste minimale score voor de ratio weerstandsvermogen van 'voldoende' (ratio ≥ 1). Deze verhouding wordt bepaald door de volgende ratio:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

De ratio weerstandsvermogen wordt als volgt vastgesteld:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{€ 12.250.609,-}}{\text{€ 2.307.094,-}} = 5,31$$

Wij concluderen dat het weerstandsvermogen van de gemeente met een weerstandratio van 5,31 ruimschoots toereikend is om de risico's op te vangen.

Echter de beschikbare weerstandscapaciteit bestaat voor een groot gedeelte uit de inkomensreserve en deze kan niet zonder consequenties worden aangewend. Als alleen naar de primaire buffers (algemene reserve + post onvoorzien) wordt gekeken, bedraagt de weerstandratio 2,46 (€ 5.669.619 / € 2.307.094,-). Ook hiermee is de ratio weerstandsvermogen goed.

Financiële kengetallen

Kengetallen geven inzicht in bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen bijdragen aan het beoordelen van de financiële positie van de gemeente. De combinatie van de kengetallen geven een indicatie over de financiële positie van de gemeente. Daarnaast bieden kengetallen de mogelijkheid om gemeenten onderling te vergelijken.

De volgende financiële kengetallen moeten in de paragraaf weerstandsvermogen opgenomen worden:

- netto schuldquote;
- netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
- solvabiliteitsratio;
- grondexploitatie;
- structurele exploitatieruimte;
- belastingcapaciteit.

Sturen met financiële kengetallen

Financiële situatie gemeente / provincie

Bron: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

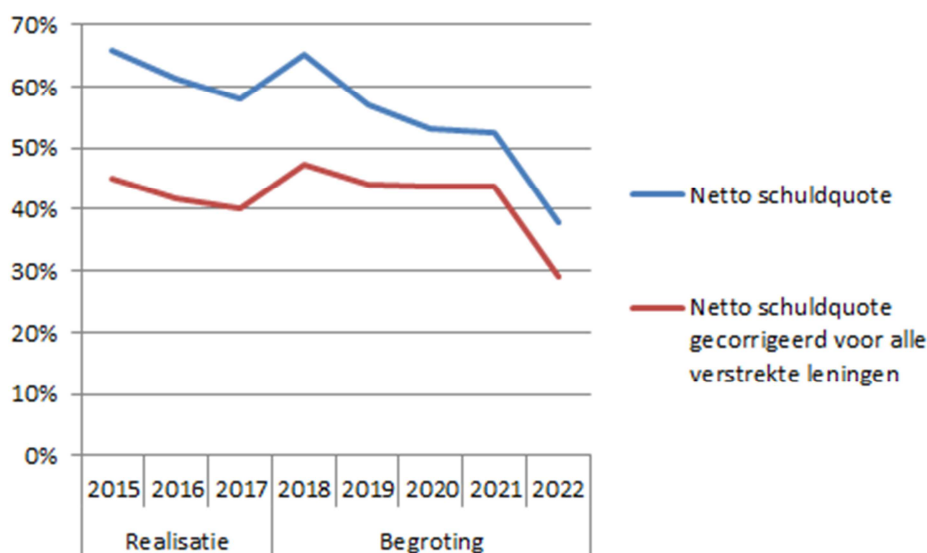
Uitgangspunten

Voor de kolommen realisatie is uitgegaan van de balans zoals opgenomen in de betreffende jaarrekening. De kengetallen voor de begroting 2018 zijn afkomstig uit de meerjarenbegroting 2018-2021. De kengetallen voor 2019-2022 zijn afkomstig uit voorliggende meerjarenbegroting.

Omschrijving	Realisatie			Begroting				
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Netto schuldquote	66%	61%	58%	65%	57%	53%	52%	38%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	45%	42%	40%	47%	44%	44%	44%	29%
Solvabiliteitsratio	34%	33%	40%	34%	37%	36%	35%	40%
Grondexploitatie	33%	27%	31%	20%	21%	8%	-4%	-17%
Structurele exploitatieruimte	8%	2%	-9%	1%	-1%	0%	0%	3%
Belastingcapaciteit	69%	71%	71%	73%	80%	80%	80%	80%

Hieronder volgt per kengetal een korte toelichting.

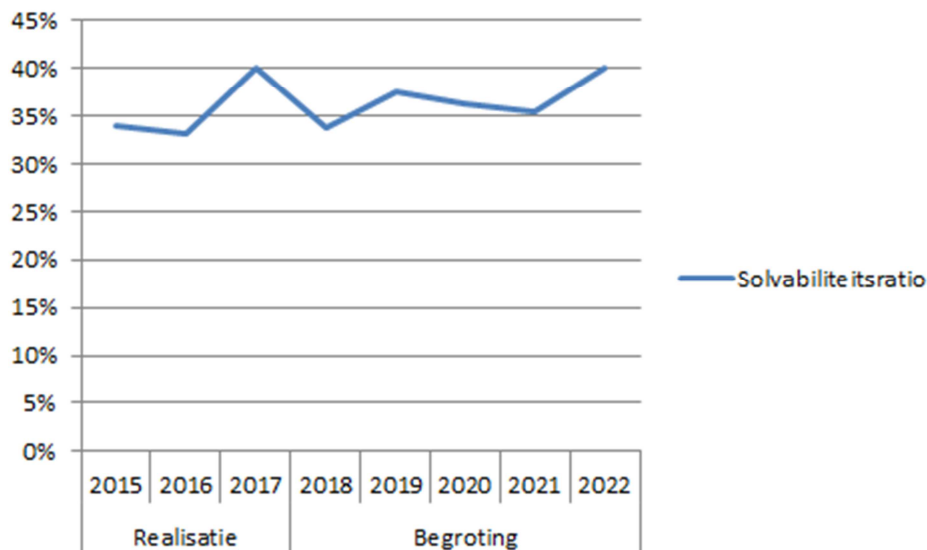
Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

De verwachting is dat de daling die in de voorgaande jaren is ingezet ook in 2019 en verder tot uiting gaat komen. Dit is een positieve trend en deze wordt mede bepaald door het aflossen van geldleningen.

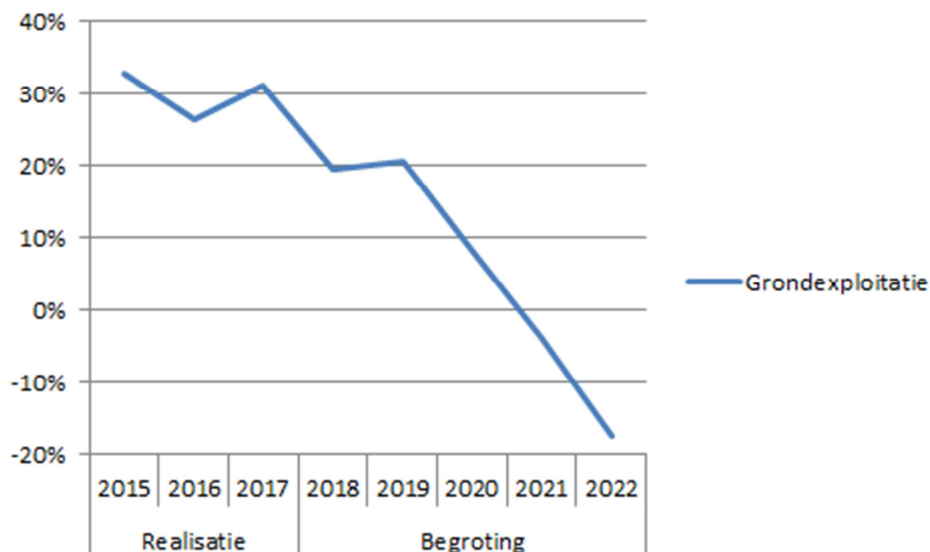
Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente.

De verwachting is dat het eigen vermogen en het balanstotaal nagenoeg gelijk blijven. Hierdoor blijft ook het solvabiliteitsratio nagenoeg gelijk.

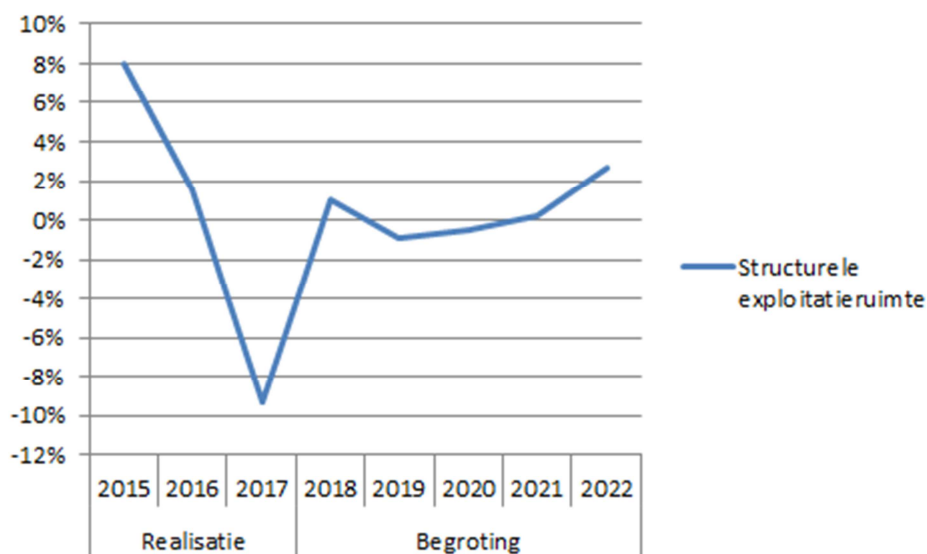
Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

Zoals blijkt uit bovenstaande grafiek laat de grondexploitatie een forse daling zien. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de bouwgrond in exploitatie afneemt. Dit is een positieve trend, omdat hiermee de grondexploitatie risico's aanzienlijk dalen.

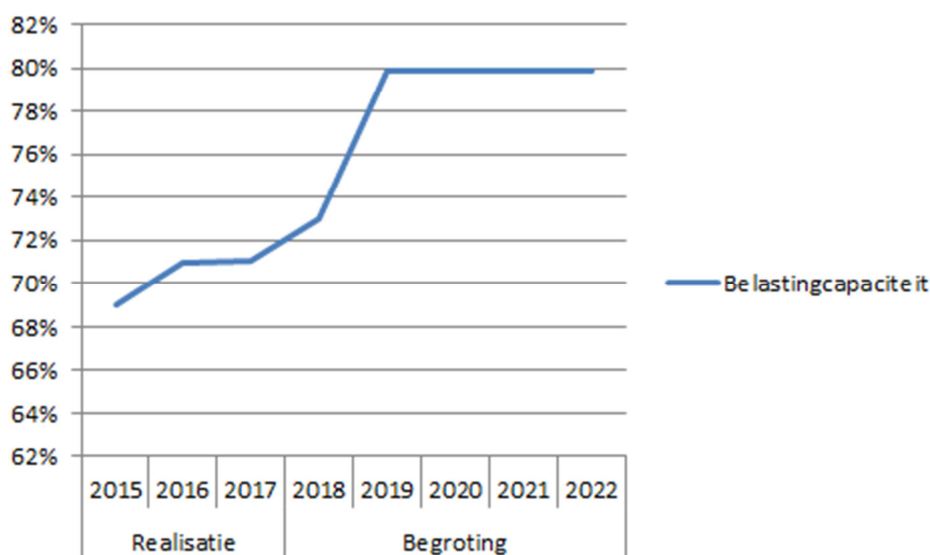
Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

In 2019 en verder is de structurele exploitatieruimte -1% of hoger. Dit is negatief vanwege het incidentele begrotingstekort in 2019. In de daaropvolgende jaren wordt dit kengetal weer positief, zodat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar deze kan worden opgevangen of dat er ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval landelijk gemiddelde tarieven.

Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing, omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn maar ook lager mag worden vastgesteld.

De belastingcapaciteit is gestegen naar 80%. Ondanks de stijging is de belastingcapaciteit fors lager dan het landelijk gemiddelde dat op 100% is gesteld.

Conclusie

Er is sprake van een forse geprognosticeerde verlaging van de grondpositie in de meerjarenbegroting 2019-2022. Deze verlaging van de grondpositie en de bijbehorende verkoopopbrengsten zorgen ervoor dat de Netto Schuldquote (incl. gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen) op basis van de begroting verbetert. De verwachting is dat het solvabiliteitsratio en de structurele exploitatieruimte constant blijven.